ECLI:LV:AT:2022:0331.A420190919.13.S
Lieta Nr. A420190919, SKA-244/2022
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2022.gada 31.martā

Tiesa šādā sastāvā: senatores Anita Kovaļevska, Dzintra Amerika, Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru /pers. A/ tiktu izmaksāts izdienas pabalsts, sakarā ar Valsts policijas un Iekšlietu ministrijas kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 4.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Iekšlietu ministrijas 2019.gada 8.aprīļa lēmumu kā administratīvo procesu iestādē noslēdzošo administratīvo aktu pieteicējam /pers. A/ atteikts izmaksāt Valsts un pašvaldību amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma (turpmāk – Atlīdzības likums) 25.panta ceturtajā daļā paredzēto izdienas pabalstu.

Lēmumā konstatēts, ka galvenais kritērijs izdienas pabalsta saņemšanai ir pieci nepārtraukti izdienas gadi, taču, tā kā laikā no 2017.gada 13.novembra līdz 2018.gada 7.janvārim pieteicējs, pamatojoties uz Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 14.panta otro daļu, bija atstādināts no amata pienākumu izpildes sakarā ar viņam kriminālprocesā piemēroto drošības līdzekli, pieteicēja izdiena nav nepārtraukta.

[2] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņam tiktu izmaksāts izdienas pabalsts.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2019.gada 11.decembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Savukārt Administratīvā apgabaltiesa ar 2020.gada 4.jūnija spriedumu pieteikumu apmierināja. Apgabaltiesas spriedums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Lietā ir strīds, vai ir izpildīts Atlīdzības likuma 25.panta ceturtās daļas priekšnoteikums izdienas pabalsta saņemšanai – pieci nepārtraukti izdienas gadi. Proti, vai laiks, kad pieteicējs bija atstādināts no pienākumu izpildes, veido pārtraukumu izdienā, kas liedz saņemt izdienas pabalstu.

[3.2] Dienesta gaitas likuma 5.panta trešā daļa paredz divus kumulatīvus priekšnoteikumus, lai laiku neieskaitītu amatpersonas izdienā. Pirmkārt, minētajā laikā amatpersonai ir jābūt bijušai atstādinātai no amata pienākumu izpildes saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 14.panta pirmo, otro vai trešo daļu. Otrkārt, personai Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā jābūt atzītai par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Vienlaikus, sistēmiski interpretējot Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmo un trešo daļu kopsakarā ar likuma 2.panta pirmajā daļā, 9., 13., 14., 47.pantā un 7.nodaļā, kā arī Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplināratbildības likuma 19.pantā noteikto, secināms, ka amatpersona var atrasties dienestā, arī faktiski nepildot amata pienākumus vai neieņemot noteiktu amatu, un šo laiku ieskaita izdienā. Līdz ar to tikai tas, ka persona kādu apstākļu dēļ nav pildījusi dienesta pienākumus, nav pietiekams pamats, lai attiecīgo laiku neieskaitītu izdienā. Arī atstādināšanas laikā amatpersona, kaut arī faktiski nepilda dienesta pienākumus, ir dienestā. Likumdevējs ir paredzējis, ka atstādināšanas laiku sakarā ar piemēroto drošības līdzekli neieskaita izdienā tikai tad, ja persona Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Proti, lai amatpersonas atstādināšana ietekmētu tās izdienu (un secīgi arī atlīdzību), nav pietiekami, ka amatpersona ir iesaistīta konkrētā kriminālprocesā un ir bijis pamats drošības līdzekļa piemērošanai, ir nepieciešams, lai persona likumā noteiktajā kārtībā ir arī atzīta par vainīgu. Tas sasaucas ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.pantā nostiprināto nevainīguma prezumpciju.

Izskatāmajā lietā nav izpildījies otrais Dienesta gaitas likuma 5.panta trešās daļas priekšnoteikums, jo pieteicējs Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Ne pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī, ne arī sprieduma sastādīšanas brīdī nav tiesiska pamata atstādināšanas laiku neieskaitīt pieteicēja izdienā. Secīgi laiks, kamēr pieteicējs bija atstādināts sakarā ar piemēroto drošības līdzekli, neveido pārtraukumu izdienā, kas liegtu pieteicējam saņemt izdienas pabalstu.

[3.3] No likumprojekta, ar kuru izdienas pabalsts ietverts Atlīdzības likuma 25.panta ceturtajā daļā, anotācijas izriet, ka likumdevēja mērķis ir bijis noteikt izdienas pabalstu kā sociālo garantiju, kas motivē amatpersonas turpināt dienestu, tādējādi dienesta pienākumu izpildē iegūtās zināšanas un pieredzi izmantojot tālākajā dienestā, lai nodrošinātu profesionālu attiecīgo iestāžu darbību. Lai gan likumdevējs šo motivācijas instrumentu ir saistījis ar noteiktu amatpersonas nodienēto laiku, likumdevējs to ir noteicis kā sociālo garantiju – pabalstu –, nevis darba samaksu (mēnešalgu vai prēmiju), kas tiek izmaksāta kā atlīdzība par noteiktu pienākumu izpildi. Izdienas pabalsta pamatmērķis ir motivēt turpināt dienestu amatpersonas, kurām ir vērā ņemama pieredze dienestā, nevis atlīdzināt par jau nodienēto laiku. Uz šādu izdienas pabalsta mērķi un būtību salīdzinoši norāda arī Atlīdzības likuma 25.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktais. Tādējādi arī gadījumā, ja amatpersona kādu laiku ir bijusi atstādināta no amata pienākumu izpildes, bet ir nodienējusi tiesību normā noteiktos piecus gadus un turpina dienestu, pildot amata pienākumus, izdienas pabalsta izmaksa ir atbilstoša tiesību normas mērķim.

[3.4] Nav pamata neizmaksāt pieteicējam izdienas pabalstu, kamēr tiek noskaidrots kriminālprocesa rezultāts, arī pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 14.panta otrajā un ceturtajā daļā noteikto. Atbilstoši Atlīdzības likuma 3.panta pirmajai daļai pabalsti darba samaksas jēdzienā netiek ietverti. Līdz ar to, ņemot vērā normas vārdisko jēgu un saistību ar Atlīdzības likuma normām, Dienesta gaitas likuma 14.panta otrā daļa neparedz, ka par atstādināšanas laiku neizmaksā izdienas pabalstu. Arī pārbaudot attiecīgo normu vēsturisko attīstību, secināms, ka likumdevējs ir paredzējis, ka

atstādināšanas laikā amatpersonai netiek izmaksāta darba samaksa, taču sociālo garantiju izmaksa netiek pārtraukta.

[3.5] Dienesta gaitas likuma 25.panta ceturtās daļas interpretācija tādā veidā, ka izdienas pabalsts ir izmaksājams amatpersonai, kura kopš 2014.gada 1.janvāra vairāk kā piecus gadus ir pildījusi dienesta pienākumus un to turpina, lai gan neilgu laiku ir bijusi atstādināta no amata pienākumu izpildes sakarā ar piemēroto drošības līdzekli, un nav atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, ir atbilstoša tiesību normas vārdiskajai jēgai, mērķim un tiesību sistēmai. Ar šādu interpretāciju ir iespējams sasniegt lietderīgāko un taisnīgāko rezultātu. Minētais regulējums nav klaji nesamērīgs vai netaisnīgs, kā arī nav konstatējams „likuma robs", kuru iestādei un tiesai būtu pamats tiesību tālākveidošanas ceļā aizpildīt.

[3.6] Ievērojot, ka pieteicēja gadījumā ir konstatējami pieci nepārtraukti izdienas gadi Iekšlietu ministrijas sistēmā, ir izdodams pieteicējam labvēlīgs administratīvais akts par izdienas pabalsta izmaksu.

[4] Valsts policija par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[4.1] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Dienesta gaitas likuma un Atlīdzības likuma normas, izdarot kļūdainu secinājumu par to, ka amatpersonas atstādināšanas laiks ir ieskaitāms izdienā, kamēr nav noskaidrots kriminālprocesa rezultāts. Tas novedis pie nepamatota sprieduma sastādīšanas.

[4.2] Izdienas pabalsts ir uzskatāms par sociālo garantiju, kas neveido amatpersonas atalgojumu. Sociālo garantiju piešķiršanā likumdevējam ir plaša rīcības brīvība, tostarp noteikt, kādi priekšnoteikumi ir izvirzāmi to saņemšanai. Atlīdzības likuma 25.panta ceturtajā daļā kā viens no galvenajiem priekšnoteikumiem izdienas pabalsta piešķiršanai ir izvirzīta izdienas nepārtrauktība. Lai gan Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmā daļa, kurā skaidrots izdienas jēdziens, tiešā tekstā neparedz izdienas ņemšanu vērā sociālo garantiju, tostarp izdienas pabalsta, piešķiršanā, tas pats par sevi nenozīmē, ka tas ir aizliegts. Tas vērtējams kā neapzināts „likuma robs", kas radies saistībā ar iepriekš Dienesta gaitas likumā paredzēto sociālo garantiju izslēgšanu un pārnešanu uz vienoto Atlīdzības likumu. Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmā daļa likuma pamata redakcijā paredzēja, ka izdienu ņem vērā arī izdienas pabalsta piešķiršanā.

[4.3] Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā ietvertais regulējums ir sistēmiski interpretējams kopsakarā ar atstādināšanas institūta būtību. Atstādināšana uzskatāma par pagaidu aizliegumu veikt darbu. Attiecīgi likumdevējs Dienesta gaitas likuma 14.pantā ir paredzējis, ka par šo laiku netiek izmaksāta darba samaksa (panta pirmā, otrā un trešā daļa), savukārt, ja persona tiek attaisnota vai kriminālprocess pret to tiek izbeigts uz reabilitējoša pamata, tai izmaksā darba samaksu par atstādināšanas laiku (panta ceturtā daļa). Tā kā izdiena saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmo daļu tiek ņemta vērā arī darba samaksas noteikšanā, tad minētais regulējums liecina par to, ka Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā ietvertie nosacījumi ir aplūkojami secīgi. Proti, atstādināšanas gadījumā izdienas pārtraukuma negatīvās sekas ir tūlītējas, savukārt vēlāk tās ir atlīdzināmas, ja atstādināšana ir bijusi nepamatota. Nav pamata citādi raudzīties arī uz izdienas pabalsta piešķiršanu, jo tas ir paredzēts par nepārtrauktu izdienu, kas nozīmē, ka darba pienākumu izpildē nav bijuši pārtraukumi. Pieteicēja atstādināšanas laiks ir uzskatāms par pārtraukumu izdienā Atlīdzības likuma 25.panta ceturtās daļas izpratnē.

[4.4] Saskaņā ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 1.pantu valstij jāraugās, lai publiskas personas finanšu līdzekļi un manta tiktu izmantota likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm, tiktu novērsta to izšķērdēšana un nelietderīga izmantošana. Sabiedrības interesēs ir, lai tās līdzekļi tiktu novirzīti profesionālām, likumpaklausīgām un lojālām valsts dienesta amatpersonām, tādējādi normatīvajos aktos šaubu gadījumā tiek ievērots piesardzības princips attiecībā uz valsts budžeta līdzekļu izlietošanu. Tādēļ par efektīvu un lietderīgu nav uzskatāms apgabaltiesas spriedumā norādītais pabalsta izmaksas mehānisms, proti, ka pieteicējam, neskatoties uz atstādināšanas rezultātā izveidojušos pārtraukumu izdienā, tiktu izmaksāts izdienas pabalsts. Gadījumā, ja pieteicējs kriminālprocesā tiktu atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, Valsts policijai izmaksātais pabalsts būtu jāpiedzen no pieteicēja, iespējams, uzsākot tiesvedību. Tas Valsts policijai un tiesai radītu papildu administratīvo slogu un finanšu līdzekļu izlietojumu. Turklāt šādu izdienas pabalsta izmaksas mehānismu neparedz arī Atlīdzības likuma vai Dienesta gaitas likuma normas.

[4.5] Policija, neskatoties uz ierosināto kriminālprocesu, ir uzskatījusi par iespējamu pieteicēju pārcelt citā amatā, tādējādi nodrošinot pieteicējam tiesības turpināt dienestu un saņemt ar to saistīto darba samaksu un citas normatīvajos aktos paredzētās sociālās garantijas. Tādējādi izdienas pabalsta kā papildu sociālās garantijas nepiešķiršana uz laiku, kamēr tiek noskaidrots kriminālprocesa rezultāts, nav uzskatāma par nesamērīgu pieteicēja tiesību ierobežošanu. Gadījumā, ja pieteicējs kriminālprocesā tiks attaisnots vai kriminālprocess pret pieteicēju tiks izbeigts uz reabilitējoša pamata, pieteicējam vairs neveidosies pārtraukums izdienā un saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 14.panta ceturto daļu radīsies tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, tai skaitā tiesības saņemt nepiešķirto izdienas pabalstu.

[5] Arī Iekšlietu ministrija iesniedza kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu, norādot, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Dienesta gaitas likuma 5.panta trešo daļu. Atbilstoši Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmajai daļai izdiena ir laiks, kad amatpersona pilda savus amata pienākumus, ieskaitot laiku, kad tā atrodas attaisnotā prombūtnē. Gan no Dienesta gaitas likuma 2.panta pirmās daļas, gan 9. un 47.panta izriet, ka dienests ir saistīts ar aktīvu dienesta pienākumu izpildi. Vispārīgi apgabaltiesa ir pareizi norādījusi, ka amatpersona var atrasties dienestā, arī faktiski nepildot amata pienākumus vai neieņemot noteiktu amatu, taču tiesa ir kļūdaini secinājusi, ka minētais attiektos arī uz Dienesta gaitas likuma 5.panta trešo daļu. Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā ir uzskaitītas tikai tās likuma 14.panta daļas, kas regulē atstādināšanu sakarā ar uzsākto kriminālprocesu pret amatpersonu. Tātad likumdevējs personas atstādināšanu sakarā ar kriminālprocesu (panta pirmā, otrā vai trešā daļa) ir uzskatījis par tādu atstādināšanas pamatojumu, kas ietekmē amatpersonas izdienu (pie nosacījuma, ka tiek pierādīta personas vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā). Nesagaidot noregulējumu kriminālprocesā un izmaksājot izdienas pabalstu, var izveidoties situācija, ka amatpersonai, kura atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, izmaksātas summas, kas tai nepienākas, un tas būtu pretēji Dienesta gaitas likuma 5.panta trešās daļas mērķim.

[6] Sniedzot paskaidrojumu par kasācijas sūdzībām, pieteicējs tām nepiekrīt un norāda, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[7] Lietā ir strīds par to, vai Valsts policijas amatpersonas izdienā ir ieskaitāms laiks, kad amatpersona ir bijusi atstādināta no amata pienākumu izpildes sakarā ar krimināllietā piemēroto drošības līdzekli, bet kriminālprocess vēl nav noslēdzies.

Lietas tiesiskie un faktiskie apstākļi atbilst tiem, kas vērtēti Senāta 2022.gada 30.marta spriedumos lietās Nr. SKA-330/2022 (ECLI:LV:AT:2022:0330.A420226119.11.S) un Nr. SKA-269/2022 (ECLI:LV:AT:2022:0330.A420195519.10.S). Līdz ar to Senāts šajā spriedumā izmantos iepriekš minētajos spriedumos ietvertās atziņas.

[8] Atlīdzības likuma 25.panta ceturtā daļa noteic, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi pēc katriem pieciem nepārtrauktas izdienas gadiem Iekšlietu ministrijas sistēmā vai Ieslodzījuma vietu pārvaldē saņem vienreizēju pabalstu triju mēnešalgu apmērā atbilstoši pēdējam amatam. Saskaņā ar Atlīdzības likuma pārejas noteikumu 6.[1]punktu izdienu Iekšlietu ministrijas

sistēmā vai Ieslodzījuma vietu pārvaldē šī pabalsta saņemšanai sāk skaitīt no 2014.gada 1.janvāra un šo pabalstu izmaksā, sākot ar 2019.gada 1.janvāri.

Labvēlīgu administratīvo aktu var izdot, ja izpildās tiesību normā minētie priekšnoteikumi. No minētajām tiesību normām izriet, ka galvenais priekšnoteikums izdienas pabalsta saņemšanai ir pieci nepārtraukti izdienas gadi.

[9] To, ko nozīmē izdiena, nosaka Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmā daļa, atbilstoši kurai izdiena ir laiks, ko amatpersona nodienējusi Iekšlietu ministrijas sistēmā un Ieslodzījuma vietu pārvaldē. Izdienu ņem vērā, nosakot amatpersonas darba samaksu, kā arī piešķirot ikgadējo atvaļinājumu. Savukārt šā panta trešā daļa paredz, ka izdienā amatpersonai neieskaita laiku, kad tā saskaņā ar šā likuma 14.panta pirmo, otro vai trešo daļu bijusi atstādināta no amata pienākumu izpildes un Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Tātad saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 5.panta trešo daļu izdienā neieskaita tikai tādus atstādināšanas no amata pienākumu izpildes laika posmus, kas norādīti šā likuma 14.panta pirmajā, otrajā vai trešajā daļā un regulē atstādināšanu sakarā ar uzsāktu kriminālprocesu. Atstādināšana sakarā ar uzsāktu kriminālprocesu ietekmē amatpersonas izdienu ar nosacījumu, ka Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā tiek atzīta amatpersonas vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Dienesta gaitas likuma 5.panta trešā daļa ir formulēta negatīvā veidā, nosakot, ko izdienā neieskaita. Pretējs formulējums būtu, ka izdienā ieskaita laiku, kad persona nav bijusi atstādināta un nav bijusi atzīta par vainīgu jeb attaisnota. Faktiski šādā formulējumā pietiktu ar norādi, ka persona nav bijusi atstādināta, jo tad nekādas izmaiņas personas amata pienākumu izpildē un secīgi izdienas skaitījumā nenotiek.

Tomēr tas nav pieteicēja gadījums. Pieteicēja dienesta laikā bija iestājušies apstākļi (atstādināšana no amata pienākumu izpildes sakarā ar kriminālprocesu), kas atbilstoši Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajai daļai atstāj iespaidu uz izdienas rēķināšanu. Taču, kamēr nav zināms kriminālprocesa rezultāts, nav zināms izdienā ieskaitāmais laiks. Proti, tas, vai pieteicēja atstādināšana ir bijusi pamatota vai nepamatota un attiecīgi, vai atstādināšanas laiks jāieskata izdienā, būs zināms tikai pēc kriminālprocesa noslēguma. Pretēja Dienesta gaitas likuma 5.panta trešās daļas interpretācija nebūtu saprātīga.

[10] Dienesta gaitas likuma 14.pants regulē jautājumus, kas saistīti ar amatpersonas atstādināšanu no amata pienākumu izpildes. Atstādināšana no amata pienākumu izpildes ir pagaidu aizliegums veikt darbu, tas ir, atstādināšanas laikā persona nevar pildīt savus amata pienākumus (*Senāta 2017.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-423/2017 (A420235414) 13.punkts*).

Iekšlietu ministrijas kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka lietā nav strīda par to, ka atbilstoši Dienesta gaitas likuma 14.pantā noteiktajam amatpersona tiek atstādināta no amata pienākumu izpildes, nevis atvaļināta no dienesta. Līdz ar to lēmuma pieņemšana par atstādināšanu no amata pienākumu izpildes nenozīmē, ka amatpersona vairs neatrodas dienestā.

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst, ka strīda izšķiršanai nav nozīmes apgabaltiesas apsvērumiem par to, ka no Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmās un trešās daļas kopsakarā ar 2.panta pirmajā daļā, 9., 13., 14., 47.pantā un 7.nodaļā, kā arī Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplināratbildības likuma 19.pantā noteikto secinātais, ka amatpersona var atrasties dienestā, arī faktiski nepildot amata pienākumus vai neieņemot noteiktu amatu, un šo laiku ieskaita izdienā, kā arī to, ka atstādināšanas laikā, kaut arī amatpersona faktiski nepilda dienesta pienākumus, tā ir dienestā.

Kā jau minēts, nav strīda, ka pieteicējs atstādināšanas laikā atradās dienestā. Savukārt no apgabaltiesas norādītajām tiesību normām (Dienesta gaitas likuma 2.panta pirmā daļa, 9. un 47.pants) izriet, ka amatpersonas dienests saistīts ar aktīvu dienesta pienākumu izpildi, proti, amatpersona pēc pieņemšanas dienestā tiek iecelta noteiktā amatā, kur tai jāpilda dienesta pienākumi. Gadījumi, kad amatpersona atrodas dienestā, bet nepilda dienesta pienākumus, un šis laiks personai tiek ieskaitīts izdienā (saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 13.pantu amatpersona attiecīgā ministra noteiktajā kārtībā var atrasties dienestā, neieņemot noteiktu amatu, kamēr tā iecelta amatā starptautiskā institūcijā, kas darbojas iekšlietu un tieslietu jomā vai kamēr tā uz darba līguma pamata pieņemta darbā Iekšlietu ministrijas padotībā esošā iestādē, kas darbojas sporta jomā, un pilda profesionāla sportista amata pienākumus), ir izņēmums no šīs vispārējās kārtības. Minētās tiesību normas neregulē atstādināšanas laika ieskaitīšanu izdienā, līdz ar to nav izmantojamas, lai noskaidrotu izdienā ieskaitāmo laiku.

[11] Likumdevējs Dienesta gaitas likuma 14.panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā ir paredzējis, ka par atstādināšanas laiku netiek izmaksāta darba samaksa. Savukārt minētā panta ceturtajā daļā noteikts: ja šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minētajos gadījumos atstādināto amatpersonu tiesa attaisno vai kriminālprocess pret to tiek izbeigts uz reabilitējoša pamata, atstādinātajai amatpersonai izmaksā darba samaksu par atstādināšanas laiku.

Vērtējot minētās tiesību normas kopsakarā ar Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmo un trešo daļu, Senāts atzīst par pamatotu Valsts policijas kasācijas sūdzībā norādīto, ka, tā kā izdiena saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 5.panta pirmo daļu tiek ņemta vērā arī darba samaksas noteikšanā, tad minētais regulējums liecina par to, ka Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā ietvertie nosacījumi ir aplūkojami secīgi. Proti, atstādināšanas gadījumā izdienas pārtraukuma negatīvās sekas ir tūlītējas, savukārt vēlāk tās ir atlīdzināmas, ja atstādināšana ir bijusi nepamatota. Attiecīgi, ja atstādināšana ir bijusi nepamatota, tas nozīmē, ka šim pārtraukumam izdienā nebija jābūt, tas ir, izdiena ir bijusi bez pārtraukuma. Savukārt, ja persona ir atstādināta no amata pienākumu izpildes, bet kriminālprocess vēl nav noslēdzies, nav pamata secinājumam par nepārtrauktu izdienu.

[12] Apgabaltiesa spriedumā ir nonākusi pie pretēja secinājuma, proti, kamēr kriminālprocess vēl nav noslēdzies un pieteicējs Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, nav tiesiska pamata izdienā neieskaitīt atstādināšanas laiku. Senāts šādu secinājumu atzīst par nepamatotu, jo tas neatbilst šā sprieduma iepriekšējos punktos sniegtajai tiesību normu interpretācijai. Sekojot apgabaltiesas secinājumiem, būtu jāatzīst, ka Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā noteiktajai atstādināšanai nav tūlītējas ietekmes, taču tas neatbilstu šīs normas mērķim. Tāpat ņemams vērā, ka tiesību normās nav paredzēts tiesiskais mehānisms, kā pavērst atpakaļ sekas, ja kriminālprocess noslēdzies ar amatpersonas vainu atzīstošu nolēmumu, bet ir paredzēts tiesiskais mehānisms gadījumam, ja tiesa attaisno amatpersonu vai kriminālprocess pret to tiek izbeigts uz reabilitējoša pamata.

Līdz ar to nav pamatots arī apgabaltiesas secinājums, ka nav konstatējams pārtraukums pieteicēja izdienā, kas liegtu viņam saņemt Atlīdzības likuma 25.panta ceturtajā daļā paredzēto izdienas pabalstu, jo neizpildās viens no Dienesta gaitas likuma 5.panta trešajā daļā noteiktajiem kumulatīvajiem kritērijiem.

Arī kasācijas sūdzībās vērsta uzmanība uz to, ka gadījumā, ja amatpersonai, nezinot kriminālprocesa rezultātu, tiktu izmaksāts izdienas pabalsts, bet pēc tam persona tiktu atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, būtu secināms, ka pabalsts ir izmaksāts prettiesiski un tas no personas jāatprasa atpakaļ. Tomēr valsts līdzekļu izlietojums nedrīkst būt izšķērdīgs, kas nozīmē, ka valsts ir tiesīga maksāt tikai tādus maksājumus, par kuriem ir pilnībā skaidrs, ka tie personai pienākas.

[13] Senāts arī nepiekrīt apgabaltiesas uzskatam, ka, neizmaksājot pieteicējam izdienas pabalstu pirms kriminālprocesa noslēguma, tiktu pārkāpta nevainīguma prezumpcija.

Pieteicējam šobrīd nav tiesību uz izdienas pabalsta saņemšanu, jo pārtraukums izdienā izveidojās tādēļ, ka viņš noteiktu laiku neveica amata pienākumus. Tas, ka atstādināšana no amata pienākumu izpildes ir saistīta ar kriminālprocesu, kas uzsākts pret pieteicēju, nav nevainīguma prezumpcijas pārkāpums. Pieteicējs vēl pirms tiesas sprieduma netiek uzskatīts par vainojamu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Negatīvās sekas saistībā ar pabalsta nesaņemšanu ir saistītas ar faktisku amata pienākumu nepildīšanu noteiktu laika posmu.

[14] Apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi, ka Atlīdzības likums atsevišķi nodala darba samaksas un sociālo garantiju, tostarp pabalstu, jēdzienus. Tādējādi izdienas pabalsts nav ietverts darba samaksas jēdzienā, un nav pamata uz izdienas pabalsta izmaksāšanu attiecināt Dienesta gaitas likuma 14.panta otrajā un ceturtajā daļā noteikto.

Senāts būtībā piekrīt apgabaltiesai, ka Dienesta gaitas likuma 14.panta otrajā daļā nav noteikts ierobežojums saņemt sociālās garantijas, tostarp pabalstus. Taču, lai saņemtu noteikta veida pabalstu, ir jāizpildās tiesību normās noteiktajiem priekšnoteikumiem labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Konkrētajā gadījumā, kā jau tika minēts, priekšnoteikums izdienas pabalsta saņemšanai ir pieci nepārtraukti izdienas gadi. Ja minētais priekšnoteikums netiek izpildīts, tad nav pamata pabalsta saņemšanai. Turklāt izdienas pabalsts sava rakstura dēļ ir vairāk pielīdzināms nevis klasiskai sociālai garantijai (piemēram, pabalsts sakarā ar veselības bojājumu vai tuvinieka nāvi, pabalsts sakarā ar bērna piedzimšanu u. tml.), bet ir tuvāks atalgojumam par godprātīgi paveiktiem amata pienākumiem.

Senāts nepiekrīt apgabaltiesas uzskatam, ka izdienas pabalsta pamatmērķis ir motivēt turpināt dienestu amatpersonas, kurām ir vērā ņemama pieredze dienestā, nevis atlīdzināt par jau nodienēto laiku. Var piekrist, ka izdienas pabalsta mērķis ir motivēt amatpersonas turpināt dienestu, taču tas neizslēdz to, ka tā mērķis ir arī atalgot par jau nodienēto laiku. To apliecina tas, ka izdienas pabalsts tiek izmaksāts, *noslēdzoties* pieciem nepārtrauktiem izdienas gadiem. Līdz ar to amatpersona tiek motivēta turpināt dienestu, saņemot papildu atalgojumu par jau nodienēto laiku.

[15] Rezumējot minēto, apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Dienesta gaitas likuma 5.panta trešo daļu un Atlīdzības likuma 25.panta ceturto daļu un tas novedis pie nepareizas lietas izspriešanas. Tādējādi pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 4.jūnija spriedumu un nodot lietu apelācijas instances tiesai jaunai izskatīšanai.
Atmaksāt Iekšlietu ministrijai un Valsts policijai par kasācijas sūdzībām samaksāto drošības naudu – 70 *euro* katrai.
Spriedums nav pārsūdzams.

A. Kovaļevska Dz. Amerika I. Višķere